

טועמיה - חיים

לחיות עם הזמן בשבת קודש

ערב ש"ק פרשת וארא תשפ"ד

הרב **מרדכי אלון שליט"א**

נכתב ונערך משמיעה ע"י תלמידים - לא מוגה

זמני הדלקת הנרות ויציאת השבת:

ירושלים - 16:20 | 17:35

תל אביב - 16:34 | 17:36

חיפה - 16:23 | 17:34

טבריה ומגדל - 16:30 | 17:33

באר שבע - 16:38 | 17:37

כאשר נשבע לך

אליה בהמשך, "ולא אחד בלבד עמד עלינו לכלותנו - אלא שבכל דור ודור עומדים עלינו לכלותנו". ואם אני נמצא בדור שאני לא חושב שרוצים לכלות אותי? - אז או שאני לא נמצא, או שזה לא דור או שאני עדיין ישן בדמיונות. והשאלה היא - למה צריכה להיות גזרה כזו? ומה ההסבר בזה? אז עוד לפני שאנחנו מבררים למה רוצים לכלותנו, עולה מזה ש'עומדים עלינו לכלותנו' זה בילט-אין, זה במהות. ובכל דור ודור. למה? מה הרעיון בזה?

אני רוצה לשתף אתכם בתמונה שייתכן שכולם כבר ראו אותה אבל אנחנו לא מגיעים לשורש שבה. הראו לי איזה סרטון שהסתובב בימים האחרונים של כמה עזתים 'מסכנים' (מה-לא מעורבים' כמובן...) שבוכים, רעבים ואף טוענים למצלמות שהכל בגלל החמאס, וכבר שבע-עשרה שנה הם סובלים וכו', וכל הדיונים והשיח שהיו סביב הסרט הזה התרכזו בשאלה אחת - האם אנחנו מאמינים לו או לא. לענ"ד השאלה שצריכה להישאל היא אחרת לגמרי - מה הסרטון הזה בא לעורר בי? מה המגמה של הסרט הזה? זו שאלה אחרת ועמוקה וזה מתקשר לשאלה הקודמת שפתחנו בה.

מה מטרת היציאה ממצרים?

עכשיו אפשר להיכנס לעניין של הפרשיות שלנו ושל ההגדה של פסח (שמבוססת על הפרשיות שלנו) וגם כאן נתחיל את הכל משאלה שנראית מאד פשוטה - מדוע הוציא אותנו הקב"ה ממצרים? לשם מה? מה המטרה? - אם חשבתם שהתשובה היא כדי שנקבל את התורה על הר סיני, הרי שזו איננה תשובה נכונה. התשובה שמופיעה בתורה היא אחרת, וקבלת התורה היא רק תחנה בדרך. יתר על כן, ענין מעמד הר סיני וקבלת התורה נאמר למשה רק כתשובה לשאלה ספציפית שהוא שאל את הקב"ה. נראה את הפסוקים -

וַיֹּאמֶר אֶל-תִּקְרַב הָאֱלֹהִים לְעַלְיָהּ מֵעַל רִגְלֶיךָ כִּי הַמָּקוֹם אֲשֶׁר אִתָּה עוֹמֵד עָלָיו אֲדַמְתָּ-קֹדֶשׁ הוּא. (שמות ג', ה')

נזכור את הפרט הזה, שהדיבור הראשון של הקב"ה למשה הוא על המקום, Place. כאן אנו פוגשים לראשונה את המושג "אדמת קודש".

וַיֹּאמֶר ה' רְאֵה רְאִיתִי אֶת-עַנְיִי אֲשֶׁר בְּמִצְרַיִם וְאֶת-צַעֲקוֹתֶם שְׁמַעְתִּי מִפְּנֵי נַגְשָׁיו כִּי יָדַעְתִּי אֶת-מִכְאֲבֹי. (שמות

ולכן מה? לכן החלטתי לעשות אקסודוס? לא, אלא -

למה שונאים אותנו בעולם?

נתחיל את לימודנו הפעם במספר שאלות פשוטות, דרכן נגיע בהמשך גם לפרשת השבוע וגם לתאריך שבו אנו מצויים, ראש חודש שבט, היום שבו התחיל משה רבנו לדבר את הנאום הגדול שלו לעם ישראל, את ספר דברים -

וַיְהִי בְּאַרְבָּעִים שָׁנָה בְּעֶשְׂתֵּי-עָשָׂר חֹדֶשׁ בְּאֶחָד לַחֹדֶשׁ דִּבֶּר מֹשֶׁה אֶל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כְּכֹל אֲשֶׁר צִוָּה ה' אֹתוֹ אֲלֵהֶם. (דברים א', ג')

שאלה ראשונה - למה ששונאים אותנו בעולם? זו שאלה שכל אחד שאל או שואל את עצמו בימים האלה שאנו נמצאים בהם.

שאלה שניה - אנשים עשירים אוהבים בדרך כלל לתרום מכספם לכל מיני מטרות נעלות אך אוהבים גם לדעת שהתרומה שלהם הלכה לענין שקרוב לליבם. אם יסתבר למי מהם שהוא נתן 2 מיליארד דולר והשתמשו בסכום עבור מטרה אחרת ממה שהוא תרם אליה, גם אם היא תהיה מטרה נייטרלית - למשל במקום להקמת מכון רפואי קנו בכסף הזה אוכל לפינגווינים - זה יגרום אצל התורם לכעס גדול. עכשיו, בעולם תרמו במשך השנים מיליארדים לעזה, ומסתבר ששלושים וששה בתי חולים שהוקמו שם היו רק מסווה לקיני טרור, כמו גם גני הילדים ובתי הספר שהוקמו כדי להסתיר את תעשיית הנשק והטרור שם - כלומר אנשים תרמו והכסף שלהם לא הלך למטרה הרצויה ואף לדברים הפוכים לגמרי, לרוע, ולמרות זאת אם מחר יתרימו לעזה עוד פעם, הרי שבסבירות גבוהה הם יתרמו שוב, אולי אפילו יותר. מה ההיגיון בזה? לא מובן. ואל תענו כי שונאים אותנו - זו הייתה השאלה הראשונה שלנו...

האמת? אני לא חושב ששונאים אותנו אלא נכון יותר שרוצים לכלות אותנו - ובכל דור ודור! זה אולי נשמע קצת פרנואידי ומוגזם אבל אנחנו שרים את זה בכל ליל סדר מחדש, ולמרות שהשנה הנוכחית היא מעוברת, עדיין אפשר וצריך להתחיל להתכונן לליל הסדר, שם נשיר עם הילדים שלנו -

וְהִיא שְׁעֵמְדָה לְאַבּוֹתֵינוּ וְלָנוּ, שְׁלֵא אֶחָד בְּלֶבֶד עָמַד עָלֵינוּ לְכַלּוֹתֵנוּ, אֲלֵא שְׁבָכַל דּוֹר וָדוֹר עוֹמְדִים עָלֵינוּ לְכַלּוֹתֵנוּ, וְהַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מְצִילֵנוּ מִיָּדָם. (מתוך ההגדה של פסח)

וכשנגיע לליל הסדר צריך שנבין מה אנחנו אומרים. נשים לב למה שכתוב פה - "לאבותינו ולנו", זו נקודה חשובה שנגיע

מִצְרַיִם אֶל-אֶרֶץ הַכְּנַעֲנִי וְהַחִתִּי וְהָאֱמֹרִי וְהַפְּרִזִּי וְהַחִתִּי וְהַיְבוּסִי
אֶל-אֶרֶץ זָבֶת חֶלֶב וְדָבָשׁ. (שם ט"ז, י"ח)

לפי הסרטים הקב"ה היה אמור לדבר איתו על גאולה, שחרור, אבל זה בכלל לא הנושא. הוא בכלל לא אומר לזקני ישראל - 'שמעתי את המכאובים שלכם ואני הולך לגאול אתכם, לשחרר אתכם', אלא הנושא הוא שאנחנו הולכים 'לעשות עליה'. תגיד, זה מה שמעניין אנשים נירדים ונרדפים, הרוגים ושחוטים כבר שמונים ושש שנה, משועבדים יותר ממאה שנה מתוך מאתיים ועשר שנים במצרים! אתה הולך לאסוף את זקני ישראל ואף מילה על הכאבים והצעקות והעינוי? רק העליה לארץ? וההצהרה לא נגמרת בכך, אלא -

וְשָׁמְעוּ לְקֹלְךָ... (י"ח)

הם ישמעו כי הם צריכים להגיע לשם, כי הם מבינים שזה הנושא.

נאמן לקיים בריתי

בואו נגיע לפרשה שלנו ונראה את המושג הגדול, את התובנה שכאילו אין בה שום חידוש אבל כשבניין אותה הכל יתחדש, כל ההסתכלות שלנו על החיים תשתנה. רש"י הראשון על התורה אומר -

...שאם יאמרו אומות העולם לישראל לסטים אתם, שכבשתם ארצות שבעה גוים, הם אומרים להם: כל הארץ של הקב"ה היא, הוא בראה, ונתנה לאשר ישר בעיניו, ברצונו נתנה להם וברצונו נטלה מהם ונתנה לנו... (רש"י, בראשית א', א')

כלומר רש"י יוצא מנקודת הנחה שאם נאמר להם את זה ונאמין במה שאנחנו אומרים, כשנאמר להם את האמת - הם יקבלו את זה, ואני רוצה להוסיף ולומר שהם לא רק יקבלו את זה - הם מחכים לזה. גם העזתים - הם מחכים לשמוע את זה מאיתנו!

פרשתנו מתחילה במילים הבאות -

וַיְדַבֵּר אֱלֹהִים אֶל-מֹשֶׁה וַיֹּאמֶר אֵלָיו אֲנִי ה'.

(שמות ו', ב')

ורש"י אומר במקום -

ויאמר אליו אני ה'. נאמן לשלם שכר טוב למתהלכים לפני, ולא לחנם שלחתיך כי אם לקיים דברי שדברתי לאבות הראשונים...

כלומר "אני ה'" - נאמן לקיים את ההבטחה שלי. ומהי ההבטחה? לא להוציא אותנו ממצרים אלא משהו אחר. נראה את המשך הפסוקים -

וַאֲרָא אֶל-אַבְרָהָם אֶל-יִצְחָק וְאֶל-יַעֲקֹב בְּאֵל שַׁדַּי וַשְּׁמִי ה' לֹא נִדְעָתִי לָהֶם. וְגַם הִקְמַתִּי אֶת-בְּרִיתִי אִתָּם לְתַתּ לָהֶם אֶת-אֶרֶץ כְּנָעַן אֶת אֶרֶץ מְגֵרֵיהֶם אֲשֶׁר-גָּרוּ בָּהֶּ. (שם ג', ד')

ארץ כנען הוא הנושא. כל המכות, חציית ים סוף ומעמד הר סיני - הכל זה הכנה לארץ ישראל.

וַאֲרָד לְהַצִּילוֹ מִיַּד מִצְרַיִם וְלְהַעֲלֹתוֹ מִן-הָאֶרֶץ הַהוּא אֶל-אֶרֶץ טוֹבָה וְרַחֲבָה אֶל-אֶרֶץ זָבֶת חֶלֶב וְדָבָשׁ אֶל-מְקוֹם הַכְּנַעֲנִי וְהַחִתִּי וְהָאֱמֹרִי וְהַפְּרִזִּי וְהַחִתִּי וְהַיְבוּסִי. (שם ח')

כלומר המטרה היא ברורה - "ארץ זבת חלב ודבש", לא הר סיני.

וְעַתָּה הִנֵּה צִעֲקַת בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל בְּאָזְנֵי אֱלֹהִים וְגַם-רָאִיתִי אֶת-הַלֶּחֶץ אֲשֶׁר מִצְרַיִם לֹחֲצִים אֹתָם. וְעַתָּה לָכֵה וְאֶשְׁלַחְךָ אֶל-פְּרֹעֶה וְהוֹצֵא אֶת-עַמִּי בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם. (שם ט', י')

זהו. עד כאן ההצהרה של הקב"ה¹, ומתן תורה אינו חלק מההצהרה. הוא גיע בהמשך, כתשובה לשאלה של משה -

וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל-הָאֱלֹהִים מִי אֲנִכִּי כִּי אֵלֶיךָ אֶל-פְּרֹעֶה וְכִי אוֹצִיא אֶת-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם. (שם י"א)

ומסביר רש"י שהשאלה היא לא רק "מי אנכי?" אלא בעיקר - "מה זכו ישראל לצאת ממצרים?", וזו שאלה מוזרה מאד כי נביח שהקב"ה היה אמר למשה 'אני רוצה שתציל מיליון סומליים או מדויינים רעבים', האם משה היה שואל 'למה? במה הם זכו?', הרי את בנות יתרו שהוא לא הכיר הוא הציל, את העברי מהמצרי, אפילו את הגדי שברח מהעדר הוא הלך להציל בלי לשאול - אז שהוא ישאל למה להציל את בני ישראל?! אלא השאלה שלו היא אחרת לגמרי - 'האם הם יכולים כבר להגיע למטרה הזו? איך הם יוכלו להגיע אל ארץ טובה ורחבה שאתה רוצה להביא אותם אליה?'

אז לגבי השאלה הראשונה "מי אנכי" עונה לו הקב"ה -

וַיֹּאמֶר כִּי-אֱהִיָּה עִמָּךְ... (י"ג)

ולגבי השאלה השנייה, כלומר - איך הם יוכלו להזדכך ולהגיע לארץ החתי והכנעני וכו" -? הקב"ה אומר לו -

...וְזֶה-לְךָ הָאוֹת כִּי אֲנִכִּי שְׁלַחְתִּיךָ בְּהוֹצִיאֲךָ אֶת-הָעַם מִמִּצְרַיִם תַּעֲבֹדוּן אֶת-הָאֱלֹהִים עַל הַהָר הַזֶּה. (שם)

כלומר מעמד הר סיני הוא אות, תחנת ביניים בה תקבלו את הכח להיות עובדי ה' (גם לא כתוב כאן 'מתן תורה' אלא רק לעבוד את ה') ועם זה יהיה לכם כח לעבוד את ה'.

באמת משנה מה שמו?

משה ממשיך לשאול - "ואמרו לי מה שמו?". אגב, גם זו שאלה מוזרה. אם הוא בא לגאול אותם, כמו בסרטים, הם יתעבבו על מה השם שלו - אם זה שם 'אדנות' או שם הוי"ה? הדבר היחיד שהם יגידו יהיה - 'אוכלו, מים!', הצילו! אבל הקב"ה עונה לו על השאלה הזו בשניים וחצי פסוקים שמתייחסים לשם ה' -

וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים אֶל-מֹשֶׁה אֱהִיָּה אֲשֶׁר אֱהִיָּה וַיֹּאמֶר כֹּה תֹאמַר לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל אֱהִיָּה שְׁלַחְנִי אֵלֵיכֶם. (י"ד)

'שמי נעלם, לפעמים הוא מתגלה באופן זה או באופן אחר' - זו מהות היציאה. ואז הוא ממשיך -

לְךָ וְאֶסְפַּת אֶת-זַקְנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם ה' אֱלֹהֵי אֲבֹתֵיכֶם נִרְאָה אֵלַי אֱלֹהֵי אַבְרָהָם יִצְחָק וְיַעֲקֹב לֵאמֹר פְּקֹד פְּקֹדֹתַי אֶתְכֶם וְאֶת-הָעֲשׂוֹי לְכֶם בְּמִצְרַיִם. וְאָמַר אֲעֲלֶה אֶתְכֶם מֵעַנִּי

¹ 'ובינתיים, כדי לממש את החזון הזה של להגיע לארץ ישראל, אתה צריך, משה, ללכת אל פרעה ולהוציא את ישראל משם'.

ונתנה לך. תהא בעיניך [ארץ ישראל] כאילו נתנה לך בו ביום ואל תהי בעיניך כירושת אבות. (שם)

זו מהפכת עולם. האם שמנו לב לרש"י הזה? רגע, אז מה אתה אומר, שלא להתייחס לארץ שהיא הובטחה לאברהם ליצחק וליעקב? שהיה מעמד הר סיני? - בטח שצריך לדעת עליהם, אבל זה לא יעזור אם לא נבין שזה נאמר לנו הרגע, בכל רגע. גם על התורה עצמה נאמר - "בכל יום יהיו בעיניך חדשים כאילו בו ביום נצטוו עליהם" (רש"י דברים כ"ו, ט"ז), כלומר כן לדעת שהיה מעמד הר סיני לפני כשלושת אלפים ושלוש מאות שנה אבל יחד עם זה לדעת שמדברים פה אלך, אלינו, עכשיו, בכל רגע, כי אחרת זה לא שווה כלום. איך אפשר להרגיש בארץ, בדבר חומרי, ממשי, שהוא חדש אם הוא נמצא פה כבר אלפי שנים? יש רק אופציה אחת - הארץ לא שלך, לא האדמה שלך, אלא זו ארץ שהקב"ה נשבע לך עליה בכל יום מחדש עליה. זה חדש.

שנאה אידיאולוגית

שתי הדתות הגדולות שפיתחו את השנאה האידיאולוגית הגדולה לעם ישראל לאורך ההיסטוריה, הנצרות והאיסלם, יודעות יפה מאד שעם ישראל קיבל את ארץ ישראל, הן יודעות שאברהם יצחק ויעקב קיבלו את ארץ ישראל והן גם יודעות שאנחנו הבנים של אברהם, יצחק ויעקב. אז מה הטענה שלהן (וזו אגב אותה טענה)? - שהקב"ה החליף. אתם לא התנהגתם טוב ולכן הוא העביר את זה לאחרים. הוא נשבע "לאבותיך" אבל לא "לך". אגיד עכשיו אולי דבר שיישמע כפירה - לא מעניין אותי שהארץ הזו היא ירושת אבות, זו לא טענה. גם אם אני עולה חדש, והאויב שלי בעזה נמצא פה כבר עשרים דורות. אז מה? ממתי ירושת אבות היא טענה? - הקב"ה נשבע לי עליה בכל יום מחדש!

לעולם הייתה בעיה והוא פתר אותה בכך ש"נשבע ה' לאבותיך" ולא לך. ואם זה נכון, לשיטתם, אז אנחנו היינו צריכים כבר לא להיות, ואם אנחנו כן פה, הם צריכים לאמת את הטענה שהוא 'נשבע לאבותיך' ולא לך - ולכן צריך לגמור אותך. זו האידיאולוגיה שלהם.

אבל יש כאן יותר מזה; שבועה אי אפשר להפר. אם אדם נשבע - אסור לו להפר אז על אחת כמה וכמה אם הקב"ה נשבע לי - אי אפשר להפר. אם ה' נשבע לי שהארץ הזו היא שלי, יש לשבועה הזו שתי השלכות מעשיות. האחת - שהיא רק שלי, והשניה - שאף אחד אחר לא יוכל להיות בה. אין עוד ארץ שכל כך הרבה נרטיבים לאומיים ניסו להשתלט עליה - טורקים, ממלוכים, צלבנים, יוונים וכו'. ובתוך הארץ אין עוד מקום כמו ירושלים עיה"ק שכל כך הרבה ישויות לאומיות ניסו להיתפס בו - ואף אחד לא הצליח לייצר כאן ישות לאומית. ולמה? כי הקב"ה לא יכול להפר את השבועה שלו. זה לא בגלל שאתה נחמד ולא בגלל ההיסטוריה אלא בגלל השבועה של הקב"ה. לכן יכול להיות שאתה כבר אלפיים שנה בגלות ועדיין הארץ היא שלך - כי זה מהיום. אתה לא יודע איפה היא ועדיין היא שלך. כל העולם יודע בתוך תוכו, ודתות העולם יודעות לומר את זה. איך המחבלים קוראים למלחמה הנוכחית? לא 'חרבות ברזל' או כל מיני המצאות שטותיות, אלא הם קוראים למלחמה הזו "מבול אל אקצא". אלו אנשים עם חזון מוגדר, הבעיה היא

וגם | אָנִי שִׁמְעֵתִי אֶת-נְאֻמַּת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר מְצַרִּים מְעַבְדִּים אֹתָם וְאֹזְכָר אֶת-בְּרִיתִי. (ה')

איזו ברית? - הברית היא ברית בין הבתרים. והנה מגיעות לשונות הגאולה -

לָכֵן אָמַר לְבְנֵי-יִשְׂרָאֵל אֲנִי ה' וְהוֹצֵאתִי אֶתְכֶם מִתַּחַת סְבֻלֹת מְצָרִים וְהִצַּלְתִּי אֶתְכֶם מֵעַבְדֹתֵם וְגֵאלְתִּי אֶתְכֶם בְּזֵרוּעַ נְטוּיָהּ וּבְשִׁפְטִים גְּדֹלִים. וְלִקַּחְתִּי אֶתְכֶם לִי לְעָם וְהִיִּיתִי לְכֶם לֵאלֹהִים וַיִּדְעוּתֶם כִּי אֲנִי ה' אֱלֹהֵיכֶם הַמוֹצִיא אֶתְכֶם מִתַּחַת סְבֻלֹת מְצָרִים. (שם ו-ז')

"והוצאתי אתכם מתחת סבלות" - זה הפסקת השעבוד, "והצלתני אתכם" - מעבודתם, "וגאלתי אתכם בזרוע נטויה" - זה עשר המכות, "ולקחתי אתכם לי לעם" - זה הר סיני, "וידעתם כי אני ה' א-להיכם".

ונתתי אותה לכם מורשה

עכשיו נגיע ללשון הגאולה החמישית ובה נתמקד -

וְהִבֵּאתִי אֶתְכֶם אֶל-הָאָרֶץ אֲשֶׁר נִשְׁאַתִּי אֶת-יְדֵי לְתֵת אֹתָהּ לְאַבְרָהָם לְיִצְחָק וְלְיַעֲקֹב וְנָתַתִּי אֹתָהּ לְכֶם מְוֹרְשָׁה אֲנִי ה'.

(שם, ח')

מה פירוש "אשר נשאתי את ידי לתת"? ומה זה "מורשה"? אם הכוונה היתה לירושה אחרי שהבטחתי אותה לאבות אז הפירוש היה צריך להיות שהכוונה היא אכן לירושה, אבל רש"י מבאר במקום אחרת -

נשאתי את ידי. הרימותיה לישבע בכסאי. (רש"י שם)

שלב א' הוא שהקב"ה ברא את העולם במאמרות, הקב"ה 'אומר ועושה', אבל לפעמים הוא נשבע וכשנשבעים אי אפשר להפר את השבועה, וכאן הוא מעיד שהוא נשבע "לאבותיכם".

עכשיו המקור האחרון בינתיים -

וְהָיָה כִּי-יִבְאֵךְ ה' אֶל-אֶרֶץ הַכְּנַעֲנִי כְּאֲשֶׁר נִשְׁבַּע לְךָ וְלְאַבְרָהָם וְנָתַנָּה לְךָ. (שמות י"ג, י"א)

לא כתוב פה שהקב"ה נשבע לאבותינו אלא שהוא "נשבע לך", כלומר - לי, לנו, לכולנו, לכל יהודי ויהודיה בסוף העולם, היום הוא נשבע לנו, בר"ח שבט תשפ"ד, וכן - גם "לאבותיך". זו פרשיה שמופיעה בתפילין שלנו ולא שמנו לב לזה מעולם... השבועה היא עכשיו, בכל רגע ורגע! נראה את רש"י -

נשבע לך. והיכן נשבע לך? 'והבאתי אתכם אל הארץ אשר נשאתי וגו'. (שם)

כלומר זה שהקב"ה נשבע לאבותינו אנחנו כבר יודעים כי זה כתוב כמה פעמים מתחילת החומש, אבל איפה הוא נשבע לי, לנו? - לכן הוא מביא את הפסוק שהרגע למדנו, פסוק ח' (והוא אף כותב וגו' כדי שנראה ונלמד את כל הפסוק) - "והבאתי אתכם אל הארץ אשר נשאתי את ידי... ונתתי אותה לכם מורשה". שאלה - והלא אלו ששמעו את משה לא יכנסו לארץ ולא יגורו בה?! אלא ההבדל בין ירושה למורשה היא שאתה יכול לגור במצרים, במדבר או בסוף העולם - אבל אתה המוריש החוקי של הארץ הזו. אתם המורשים של הארץ. הקב"ה נשבע לך. והוא ממשיך -

ש- "מלאה הארץ דעה את ה' כמים לים מכסים" (ישעיהו י"א, ט'),
 "וראו כל בשר יחדיו כי פי ה' דיבר" (שם מ', ה').

ואז היתה מלחמה גדולה, אברהם ניצח בה ולאחריה הוא שואל את הקב"ה - 'אני הבנתי שיהיה לי זרע, שהבטחת לי "כה יהיה זרעך", ואני מאמין ולא מבקש אותות על זה, אבל "במה אדע כי אירשנה"? כלומר 'איך אדע שכל אחד מהילדים שלי יקבלו את הארץ הזו בשבועה, ושהשבועה הזו תתקיים לכל אחד מהם ספציפית, כל יום, לאורך כל ההיסטוריה?', על זה אמר לו הקב"ה את ברית בין הבתרים -

... יִדַע תְּדַע כִּי־גֵר | יִהְיֶה זֶרְעֶךָ בְּאֶרֶץ לֹא לָהֶם וְעִבְדוּם וְעָנּוּ אֹתָם אַרְבַּע מֵאוֹת שָׁנָה. וְגַם אֶת־הַגּוֹי אֲשֶׁר יַעֲבֹדוּ דָן אֲנִי וְאַחֲרֵיכֶן יֵצְאוּ בְּרַכְשׁ גָּדוֹל... לְזֶרְעֶךָ נִתְּמַל אֶת־הָאָרֶץ הַזֹּאת מִנְּהַר מִצְרַיִם עַד־הַנְּהַר הַגָּדֹל נְהַר־פָּרָת. (שם ט"ו, י"ג-י"ט)

והברית הזו היא ברית, שבועה, על הארץ, ארץ אלוהית שה' נשבע עליה, וקיום הברית משמעו שלכל אחד מילדיך תהיה שבועת ה' שהיא שלו.

אנחנו תוקעים את גאולת העולם

ועכשיו נראה מה שכתוב בהגדה של פסח. לא בטוח ששמנו לב למשמעות של המילים האלה -

מִתְחַלְלָה עוֹבְדֵי עִבְדוּדָה זָרָה הָיוּ אֲבוֹתֵינוּ, וְעַכְשֵׁיו קָרְבָנוּ הַמְקוֹם לְעִבְדוֹתוֹ, שְׁנֵאמַר: וַיֹּאמֶר יְהוֹשֻׁעַ אֶל־כָּל־הָעָם, כֹּה אָמַר ה' אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל: בְּעֵבֶר הַנְּהַר יָשְׁבוּ אֲבוֹתֵיכֶם מֵעוֹלָם, תָּרַח אָבִי אֲבָרָהָם וְאָבִי נְחוֹר, וַיַּעֲבֹדוּ אֱלֹהִים אֲחֵרִים.

וְאָקַח אֶת־אָבִיכֶם אֶת־אֲבָרָהָם מֵעֵבֶר הַנְּהַר וְאוֹלָף אוֹתוֹ בְּכָל־אֶרֶץ כְּנָעַן, וְאַרְבֵּה אֶת־זֶרְעוֹ וְאָמַן לוֹ אֶת־יִצְחָק, וְאָמַן לְיִצְחָק אֶת־יַעֲקֹב וְאֶת־עֵשָׂו. וְאָמַן לְעֵשָׂו אֶת־הַר שְׁעִיר לְרֵשֶׁת אוֹתוֹ, וַיַּעֲקֹב וּבְנָיו יָרְדוּ מִצְרַיִם.

בְּרוּךְ שׁוֹמֵר הַבְּטָחָתוֹ לְיִשְׂרָאֵל, בְּרוּךְ הוּא. שֶׁהִקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא חֹשֵׁב אֶת־הַקֶּץ, לְעֲשׂוֹת כְּמוֹ שְׁאֵמַר לְאֲבָרָהָם אָבִינוּ בְּבְרִית בֵּין הַבְּתָרִים, שְׁנֵאמַר: וַיֹּאמֶר לְאֲבָרָם, יִדַע תְּדַע כִּי־גֵר יִהְיֶה זֶרְעֶךָ בְּאֶרֶץ לֹא לָהֶם, וְעִבְדוּם וְעָנּוּ אֹתָם אַרְבַּע מֵאוֹת שָׁנָה. וְגַם אֶת־הַגּוֹי אֲשֶׁר יַעֲבֹדוּ דָן אֲנִי וְאַחֲרֵיכֶן יֵצְאוּ בְּרַכְשׁ גָּדוֹל.

השורה הראשונה דיברה על כך ש-"תחילה היו אבותינו עובדי עבודה זרה" ואילו "עכשיו קרבנו ה' לעבודתו". על החלק הראשון ההגדה מביאה הוכחה - "בעבר הנהר ישבו אבותיכם... תרח אבי אברהם...". ומה לגבי "קרבנו המקום לעבודתו? - על זה עדיין אין תשובה, והאמת, עד סוף ההגדה זה לא מופיע! כתוב שירדנו למצרים, וכתוב שהקב"ה חישב את הקץ ואמר לאברהם "ידוע תדע כי גר יהיה זרעך בארץ לא להם" -

וְהִיא שְׁעֵמֶדָה לְאֲבוֹתֵינוּ וְלָנוּ שְׁלֹא אֶחָד בְּלִבְדָּ עָמַד עָלֵינוּ לְכַלּוֹתֵנוּ, אֶלָּא שֶׁבְּכָל דּוֹר וָדוֹר עוֹמְדִים עָלֵינוּ לְכַלּוֹתֵנוּ, וְהִקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מְצִילֵנוּ מִיָּדָם.

אני אגיד עכשיו משהו קשה - הברית הזאת על הארץ, מעצבנת את כל העולם החומרי-המטיריאליסטי. והפתרון היחיד שלהם לזה הוא לכלות אותנו, כלומר להגיד שאכן היו אברהם, יצחק ויעקב, אבל אנחנו, הבנים שלהם, כופרים, ואם

שאנחנו ממציאים שמות מ-AI, ולכן מתבלבלים כל הזמן מהי מטרת הלחימה.

נסביר את זה יותר; כל אדם בעולם, כולל ההוא מעזה שהזכרנו קודם, יודע שהמעין שממנו כל העולם יכול לשתות נמצא בארץ הזו, כל אחד יודע שהקב"ה נשבע לנו שאנחנו צריכים לקבל את הארץ הזו אבל כל עוד אני עוסק רק בשבועה, לא הבנתי את הפואנטה. מצד אחד הקב"ה נשבע לי שאני אהיה בארץ הזו, הוא באופן אישי יביא אותי לפה, והיא שלי כל רגע, אבל מאידך הוא אמר לי שאם אני לא אהיה ראוי לה - אני אגלה ממנה, אמנם גם אז כשאהיה בגלות, אף אחד אחר לא יוכל לעשות בה כלום כי אני סותם את המעיין, את המעיין שכל העולם צריך לקבל ממנו את הגאולה.

והעולם בא ואומר - 'זה לא הוגן הדבר הזה'. את אנגליה אפשר לכבוש ואפשר לנצח, גם את צרפת ואפילו את אמריקה (אגב, היום נדמה שאותה קל יותר מהאחרות...) ואז יהיה שם מישוהו אחר, כמו שלפני מאתיים שנה היתה שם יישות לאומית אחרת, אבל כאן, בארץ, יש מקום שדרכו תופיע האלוקות לעולם, ונסביר - הגאולה השלמה היא איננה קבלת התורה בהר סיני, כי שם, בהר, התורה היא תורה והחיים הם חיים, שני דברים נפרדים (רק שבאותה נקודת זמן היינו בתוך מציאות אוטופית של עמוד ענן ועמוד אש). הגאולה השלמה היא לקחת אדמה, ארץ, מקום, כל דבר במובן של קיומיות, ולרומם אותו לאלוקות, לגלות שהמציאות, שהכל כולל האדמה, כולל הכל - זה אלוקות.

זו היא המגמה שבשבילה הקב"ה בחר את אברהם אבינו ואמר לו מה המטרה שלו.

פציפיזם יהודי

נתחיל הכל מהתחלה - אחרי המבול עוד לא היו עמים אלא משפחות. "משפחות האדמה", ואחרי דור הפלגה העולם נחלק לשבעים עמים. נגיד עכשיו 'כפירה' - אני פציפיסט ונדמה לי שגם הקב"ה. אני רוצה "בית תפילה לכל העמים", לא מעניין אותי להיות עם נפרד. בשביל מה צריך עם? בשביל ממשלה, פוליטיקה? מה היה רע אם יוון, תורכיה, שוודיה, אנגליה ובלגריה היו עם אחד? נצמצם את זה למשהו יותר מובן - מה הבעיה אם היינו מצמצמים את כל גוש דן לעירייה אחת? התשובה האמיתית היא - ג'ובים. זה הכל. ואם כל העולם היה עם אחד? - אין בעיה, זה אידיאלי, זה מה שרצו להשיג בוני מגדל בבל. הקב"ה לא בחר את אברהם כי הוא אמר 'אני צריך שיהיה עוד עם, עם עוד דגל ועוד ארץ', הוא בחר אותו עם הסבר ברור -

...לְדַלֵּךְ מֵאֶרֶץ וּמִמְּוֹלָדְתָּךְ וּמִבֵּית אָבִיךָ אֶל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר אֲרַאךָ. (בראשית י"ב, א')

למה? מה היה רע בחרן? אברהם הרי גייר את כל העולם, הוא לימד את כל העולם על מציאות הקב"ה, הוא היה במדרגה של "ולקחתי אתכם לי לעם והייתי לכם לא-להים וידעתם כי אני ה' א-להיכם", אבל אומר לו הקב"ה - 'זה לא מספיק. החיים עכשיו רק מתחילים, אתה צעיר בן שבעים וחמש, לך לעבוד' - "לך לך... אל הארץ אשר אראך", והמטרה היא - "ונברכו בך כל משפחות האדמה" (שם ג'). שם בארץ אתה תגלה ארץ שה' נשבע בה, ושם "אעשך לגוי גדול" והבנים שלך יביאו את כל העולם לבית תפילה מאוחד לכל העמים, ואז כל העולם יידע

והרג את־בְּכוֹרֵיהֶם, וְנָתַן לָנוּ אֶת־מִמּוֹנֵם, וְקָרַע לָנוּ אֶת־הַיָּם, וְהַעֲבִירָנוּ בְּתוֹכוֹ בְּחַרְבָּה, וְשָׁקַע צָרְנוּ בְּתוֹכוֹ, וְסָפַק צָרְכָנוּ בְּמַדְבַּר אַרְבָּעִים שָׁנָה, וְהֶאֱכִילָנוּ אֶת־הַמָּן, וְנָתַן לָנוּ אֶת־הַשֶּׁבֶת, וְקָרַבְנוּ לְפָנֵי הַר סִינַי, וְנָתַן לָנוּ אֶת־הַתּוֹרָה, וְהִכְנִיסָנוּ לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, וּבָנָה לָנוּ אֶת־בֵּית הַבְּחִירָה לְכַפֵּר עַל־כָּל־עֲוֹנוֹתֵינוּ.

זה "קרבנו ה' לעבודתו" - כשהכניסנו לארץ ישראל ובנה לנו את בית הבחירה לכפר על כל עוונותינו. זו עבודת ה'. בשביל זה יצאנו ממצרים.

מורשה, לא ירושה.

הבן החכם שואל בהגדה "מה העדות והחוקים והמשפטים אשר ציוה ה' א-להינו אתכם" (דברים ו', כ'). מה אנחנו היינו עונים? - לאכול בשר עם הכשר, להניח תפילין, עבד עברי וכיוצא ב. אבל התשובה של האבא (לא בהגדה אלא בתורה) -

וְאָמַרְתָּ לְבִנְךָ עֶבְדִים הָיִינוּ לְפָרְעָה בְּמִצְרַיִם וַיֹּצִיאֵנוּ ה' מִמִּצְרַיִם בְּיַד חֲזָקָה. וַיִּתֶּן ה' אוֹתוֹת וּמִפְתֹּתִים גְּדֹלִים וְרָעִים בְּמִצְרַיִם בְּפָרְעָה וּבְכָל־בֵּיתוֹ לְעֵינֵינוּ. וְאוֹתָנוּ הוֹצִיא מִשָּׁם לְמַעַן הַבְּיָא אֶתְנוּ לְתֵת לָנוּ אֶת־הָאָרֶץ אֲשֶׁר נִשְׁבַּע לְאַבְרָהָם. (דברים ו', כ"ג)

"ואותנו הוציא" הכוונה היא אותי ואותך. כך מופיע בהלכה שאדם צריך להרגיש בפסח באמירת ההגדה, ומזה נלמד ש-"בכל דור ודור חייב אדם לראות את עצמו כאילו הוא יצא ממצרים". כלומר אותנו ה' "הוציא משם למען הביא אותנו לתת לנו את הארץ" - מורשה. נו, אבל מה העדות והחוקים והמשפטים? -

וַיֹּצִיאוּנו ה' לְעֵשׂוֹת אֶת־כָּל־הַחֲקִים הָאֵלֶּה לִּירְאָה אֶת־ה' אֱלֹהֵינוּ לְטוֹב לָנוּ כְּלֵי־הַיָּמִים לְחֵיתָנוּ כְּהַיּוֹם הַזֶּה. (כ"ד)

אז מדוע זה קשור לביאתנו לארץ? הרי גם בחו"ל, בגלות, אנחנו מצויים לקיים מצוות! - זה "קרבנו המקום לעבודתו". הוא בא לגלות לעולם שיבוא יום של גאולה והאדם יעלה את הארץ, את המציאות, ויבוא מעין שיפכה מים לכל העולם, ויהיה בית תפילה לכל העמים והאדם יידע שלא צריך להיות בהר סיני עם קולות ולפידים אלא בהר האמורי והחיווי והיבוס - "בארץ זבת חלב ודבש". הארץ הזו איננה ירושה אלא מורשה, ומפני שאתה בנו של המלך, אתה מוריש את הארץ הזו, שגם אם אלפיים לא ידעת שהיא קיימת - הוא נשבע לך.

ועכשיו באה הבעיה השניה. כבר דיברנו בעבר שפירוש הביטוי "להוריש", זה גם להעביר ירושה (וגם בלי שאתה יורש רשמי, בלי שאתה שם), אבל זה גם לגרש, כמו - "והורשתם את הארץ וישבתם בה" (במדבר ל"ג, כ"ג).

עכשיו אנחנו מבינים למה שונאים אותנו? כי קיבלנו ארץ מורשה, כי אנחנו היחידים שיש להם כח להוריש את האידיאל הזה ואני מוריש כל מי שהוא אחר כל עוד אני לא עושה את זה. ואז באים אלינו אומות העולם ואומרים - 'מה מפריע לך מה שאנחנו עושים באמריקה ובאירופה? לי מותר לעשות אפרטהייד בדרום אפריקה, אבל אתה??', ובשביל זה מקימים בית דין בהאג, ואנחנו יורדים לרמה הקטנה והקטנונית של

אנחנו כופרים הרי שאנחנו לא ממשיכים את זה ולכן הקב"ה בחר, לשיטתם, באחד שהלך על מים או רכב על חמור עם כנפיים. ואם תשאלו מה הקשר בין תנועות אנטישמיות לבין הדתות הללו - זו התשובה. המטרה היא אותה מטרה - לכלותנו, כי כל עוד אני קיים הרי שהשבעה עדיין היא לי ואם אני עוד לא מממש אותה בגלל שאני לא ראוי לממש אותה, אז אני 'סותם' את כל העולם.

במילים פשוטות יותר; כשעם ישראל יהיה פה ויקיים את רצון ה' ונלך בדרכיו, ויהיו שמיטות וכו' כמו שהקב"ה רוצה, הכל כמו שצריך - יהיה למשל גם היובל נוהג, דרור לכל העבדים, ולענייננו מה שיהיה כחלק מזה הוא שיהיה דין של 'גר תושב', כלומר אחמד הזה מהטלוויזיה יבוא למכונת אמת ובבדוק - אם הוא ימצא איש טוב ויודע ש-ה' א-להי ישראל מלך' והוא רוצה לשמור שבע מצוות בני נח - הוא יוכל להיות גר תושב. אבל אותו אחמד בא עכשיו ושואל - אני רוצה להיות גר תושב עכשיו, ואני עונה לו - 'אבל אין יובל, והסיבה היא מפני שאני עדיין לא ראוי לכך', והוא שואל - 'אז למה אני צריך לסבול?' ולכן הוא ממציא איזה רעיון אידיאולוגי שלפניו אני, עם ישראל, כופר, אני לא קשור לשבעה יותר, יש נתק בין ירושת האבות לביני - וכדי להביא את 'הגאולה' לעולם ממציא כל מיני סיפורים שהגאולה כבר הגיעה, כפי שאותו האיש הלך על המים, והמשיח הגיע. זה שלא היתה לו תעודת יחסין ולא ידעו מי אמא ומי אבא שלו? אז הוא הפך להיות 'הבן של אלוקים', ואמא שלו היתה דודה של אלוקים וכו' - והופ! הנה גאולה, וממילא כולם 'גרים-תושבים', אבל מה לעשות שכל פעם יוצא לו איזה 'שמערל - בערל' אחר? - אז הוא צריך לכלות אותו. ולכלות אותו זה לגרום לשמרל ללכות - מלשון "בכספה וגם כלתה נפשי" - לקב"ה. שבכל דור ודור עומדים עלינו לכלותנו, ובכל דור יש מי שמזכיר לנו שאנחנו מממשי שבועת ה'. לא נציגי בנק טפחות לירושת אבות, לא בעלי משכנתא מבנק המזרחי, לא יודעי היסטוריה ולא "אין לי ארץ אחרת". זה שטויות, הרי כבר הצינו את אוגנדה פעם אחת, כלומר הוכח שאפשר לתת לנו ארץ אחרת ח"ו. 'אני מצטער, הקב"ה נשבע לי' - ובגלל שאני לא ראוי ואי אפשר לעשות יובל, הגוים סובלים בגללנו. זו מתימטיקה פשוטה.

קרבנו המקום לעבודתו - בארץ ישראל

ולמה זה צריך לבוא לידי ביטוי ב-'ארץ'? זוכרים שדיברנו בתחילה על מעמד הסנה, ועל מה שאמר שם הקב"ה למשה? - "כי המקום אשר אתה עומד עליו אדמת קדש הוא", ואמרנו שהמקום לא היה קדוש מעצמו. הקדושה שלו נבעה מכך שמשה עמד עליו ולכן הקב"ה קבע שהוא קדוש - באופן דומה אתה, משה, עומד לגלות לעם ישראל שהוא יכול להגיע למקום של קודש. הרי סיני איננו מקום של קודש!

שאלנו איפה מופיעה בהגדה ההוכחה ש"ועכשיו קרבנו המקום לעבודתו"? הנה המקום - בסוף הפיוט 'דיינו' שחותם את ההגדה² -

עַל אַחַת, כְּמָה וְכְמָה, טוֹבָה כְּפוּלָה וּמְכַפֵּלֶת לְמָקוֹם עֲלֵינוּ: שֶׁהוֹצִיאָנוּ מִמִּצְרַיִם, וְעָשָׂה בָּהֶם שְׁפָטִים, וְעָשָׂה בְּאַלְהֵיהֶם,

² נוסח ההגדה הנאמר בשבת הגדול מסתיים בפיוט זה.

משה 'עשה פה תרגיל' והכניס את עם ישראל - 'הרי מעולם לא אמרתי לך שהעם שלך מצא חן בעיני אלא רק שאתה מצאת חן בעיני', נו, אבל מה אתה רוצה? -

... הֲלוֹא בְּלִכְתָּךְ עִמָּנוּ וְנִפְלִינוּ אֲנִי וְעַמִּי מְכַל־הָעַם אֲשֶׁר עִל־פְּנֵי הָאֱדֻמִּים. (שם)

מה פירוש המילה "נפלינו"? זה בא מאותו שורש של המילה "הפליתי" בפרשה שלנו.³ אומר רש"י -

וְנִפְלִינוּ אֲנִי וְעַמִּי. וְנִהְיָ מוֹבְדִלִים בְּדַבַּר הַזֶּה מִכָּל הָעַם, כְּמוֹ הַפְּלָה ה' בֵּין מִקְנֵה יִשְׂרָאֵל וְגו' (שמות ט, ד).

כלומר שנהיה מובדלים מכל עם אחר, ותשובת הקב"ה -

וַיֹּאמֶר ה' אֶל-מֹשֶׁה גַם אֶת-הַדְּבָר הַזֶּה אֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ אֲעֲשֶׂה כִּי-מִצְאָתְךָ חֵן בְּעֵינַי וְאֲדַעְךָ בְּשֵׁם. (שם י"ז)

וכפי שמבאר שם רש"י -

גַּם אֶת הַדְּבָר הַזֶּה. שלא תשרה שכינתי עוד על עובדי אלילים אעשה...

ואנחנו תמהים למה שונאים אותו?! - 'אתה היחיד שמחזיק את המפתח של הגאולה, אתה מחזיק את המקור של המעיין, אנחנו אומרים שאתם אלפיים שנה לא קיימים, כל פעם אתה חוזר וקופץ מחור אחר, וכל פעם כל אלו שאמרו שאתם לא קיימים כבר לא קיימים בעצמם', ולכן צריך שיקרה אחד משניים (וזה מה שאכן קורה בעולם למי ששם לב) - האפשרות הראשונה היא לכלות אותם, והאפשרות השנייה, היא כפי שעשרות מיליוני אוונגליסטים ותפיסות עולם דומות מבינות את המעיין הזה, גם אם עדיין הם לא יודעים להגדיר ולהבין את זה עד הסוף, אבל זו האמונה שלהם, שהקב"ה נשבע לעם ישראל, ועם ישראל הוא כל יהודי ויהודי שחי בין אם הוא עצמו מודע לזה או שהוא עדיין לא מודע לכך שהוא הבן של המלך. ומתי על זה יתקיים בפועל? כשנהייה ראויים לכך.

חייבים לשנות את הקונספציה, אנחנו. זו לא היסטוריה, זה לא "מולדת". להבדיל, גם צרפת היא המולדת של עמנואל מקרון (נשיא צרפת) - אז מה? זה לא מרגש אף אחד בעולם. אם מחר יהיה למישהו כח להפיל אותו, אז הוא יפיל אותו. זו ארץ השבועה של ה' שנשבע לי, והיא יכולה להתממש ולהתרחש רק כשאני מביא את העולם למקום הזה. וצריך לדבר על זה עוד ועוד, בלי סוף.

להודות לשם קדשך, להשתבח בתהילתך

נסיים את הלימוד בשני פסוקים מתהילים. לא יודע מה אתכם, אבל אמירת התהילים שלי השתנתה בזמן האחרון. צריך להתחיל לשמוע ולהבין מה כתוב שם. במזמור ק"ו מתאר דוד המלך את כל מה שעברו עם ישראל לאורך היסטוריה, איך שהם חטאו וכו' -

אֲבוֹתֵינוּ בְּמִצְרַיִם | לֹא-הִשְׁפִּילוּ נַפְלְאוֹתֶיךָ לֹא זָכְרוּ אֶת-רַב־חַסְדֶיךָ... (תהילים ק"ו, ז')

הוא ממשיך לתאר את הכניסה לארץ ואיך המשיכו לחטוא שם, את הגלות -

האולפנים - "אתה אשם, הוא אשם, הוא התכוון, הוא לא התכוון וכו'" ולא תופסים איפה אנחנו נמצאים ועל מה אנחנו דנים. הקב"ה נשבע לי, הבוקר - אנחנו תופסים את כל העולם בגרון, אנחנו יכולים להביא את הגאולה לעולם כולו!

"אני ועמך"

האם שמנו לב פעם שאחרי חטא העגל, אחרי שהקב"ה כועס על עם ישראל (ואומר למשה - "ועתה הפיחה לי ויחר אפי בָּהֶם וְאֶבְלַם וְאֶעֱשֶׂה אֹתְךָ לְגוֹי גְדוֹל" (שמות ל"ב, י)), אומר משה לקב"ה את המילים הבאות -

וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל-ה' רְאֵה אֱתָהּ אֲמַר אֵלַי הֲעַל אֶת-הָעַם הַזֶּה וְאֱתָהּ לֹא הוֹדַעְתָּנִי אֶת אֲשֶׁר-תִּשְׁלַח עִמָּי וְאֱתָהּ אֲמַרְתָּ? דַּעְתֶּיךָ בְּשֵׁם וְגַם-מִצְאָתְךָ חֵן בְּעֵינַי. (שמות ל"ג, י"ב)

למרות שהוא שבר את הלוחות, הוא לא ביקש מהקב"ה שייתן לנו את התורה בפעם השנייה, אלא מדבר איתו על נושא אחר לגמרי, ולא מנומס - 'אתה אמרת לי להעלות את העם הזה, להעלות את האדמה, את המציאות, את כל העולם הזה לאלוקות, ולא הודעת לי את מי תשלח עמי'. ולא מובן, הרי כתוב שם מפורש שהקב"ה אמר לו - "הנה מלאכי הולך לפניך!" אומר שם רש"י -

רֵאשִׁית אֲתָהּ אֹמֵר אֵלַי... וְאֲשֶׁר אָמַרְתָּ לִי 'הֲנֵה אֲנִי שׁוֹלֵחַ מְלָאָךְ' (שמות כג, כ) - איך זו הודעה, שאין אני חפץ בה.

זו לא חוצפה של משה רבנו? לא. משה אומר לקב"ה - 'רבש"ע אתה נשבעת שתביא כל אחד מהילדים האלה אישית, אז אתה לא יכול להפיר את השבועה הזו, ואם אתה לא מעלה אותי ואת כל אחד מהם עד סוף הדורות לארץ ישראל - אז בוא נשבור עכשיו את עסקה'.

ומשה ממשיך - "ואתה אמרת ידעתיך בשם וגם מצאת חן בעיני". מה זה קשור שהקב"ה הודיע וגילה למשה את שם ה' - זוכרים ששאלנו בהתחלה על מה שאומר משה לקב"ה בסנה שמע ישראל ישאלו אותו "מה שמו"? - הם ישאלו כי בתוך תוכו עם ישראל מבין שזה לא סיפור אקסודוס, אלא זה בא לגלות שיש שם ה' בעולם וזה מה שהם יישאלו - איך מגלים את שם ה'?, איך מתוך כל התופת הזו מגלים את שם ה' - כי הדרך שבה שמך, רבש"ע, יתגלה בעולם היא שאתה עצמך תעלה אותנו לארץ ישראל. כל אחד יודע שמכת בכורות הייתה ע"י הקב"ה בעצמו -

אֲנִי וְלֹא מְלָאָךְ, אֲנִי וְלֹא שְׂרָף, אֲנִי וְלֹא הַשְּׁלִיחַ, אֲנִי הוּא וְלֹא אֲחֵר. (הגדה של פסח)

כך גם אתה ה' ולא מלאך ולא שליח ולא ירושת אבות - הקב"ה נשבע לי שאני אהיה בארץ ישראל והוא מביא אותי הנה, גם אם אני לא פה.

ומשה לא מסתפק בזה אלא מבקש בקשה נוספת - וּבְמָה | יוֹדַע אֲפֹא כִּי-מִצְאָתִי חֵן בְּעֵינֶיךָ אֲנִי וְעַמִּי... (שמות ל"ג ט"ו)

³ "והפליתי ביום ההוא את ארץ גשן אשר עמך עמך עליה לבלתי היות שם ערב..." (שמות ח', י"ח)

אישר, וצריך שהוא יאשר, כי זה שלב בהיסטוריה - אז אנחנו ניוושע מהקונספציה, מכל הקונספציות של הירושה, והמולדת, והעם החזק, וה'סטארט-אפ ניישן' וכל הדברים הגדולים האלה (חלקם גדולים באמת וחלקם גדולים במראות), כשניוושע מזה ונהיה פה להודות "לשם קדשך להשתבח בתהילתך" אז כל קצות העולם יאמרו "ברוך ה' אלקי ישראל - מן העולם ועד העולם", ואנחנו, העם, נגיד על זה "אמן הללויה".

זה געוואלד, והעבודה הזו היא להביא את ההבנה שלי לשם, להבין שאני הנושא, אני נשוא השבועה, והעולם כולו מחכה לרגע שהוא יוכל הגיד "ברוך ה' א-להי ישראל מן העולם ועד העולם", וכל העם, עם ישראל - בלי ימין, שמאל אלא כולו - יענה לכל העולם, במין מעמד הר סיני עולמי כזה שאומר מקצה העולם ועד קצהו - "ברוך ה' א-להי ישראל". "יודע כל פעול.. ויבין כל יצור... ויאמר כל אשר נשמה באפו ה' א-להי ישראל מלך" - ואמר כל העולם "ברוך ה' אלקי ישראל מן העולם ועד העולם" - "ואמר כל העם אמן הללויה".

לא לפספס את מטרת היציאה

ומילה אחרונה. פתחנו בראש חודש שבט, שם עומד משה רבנו מול העם ואומר להם - אתם רציתם להישאר בהר סיני במקום ללכת לארץ ישראל -

וַיִּמְאָסוּ בְּאַרְצֵי חֲמֻדָּה לֹא-הָאֲמִינִי לְדַבְּרוֹ. (תהילים ק"ו, כ"ד)

וכיון שרציתם להישאר בהר סיני נתקענו עם הגאולה, פספסתם את הסיבה שבשבילה יצאנו ממצרים - "רב לכם שבת בהר הזה". את התובנה הזו רצה משה רבנו להנחיל לנו בראש חודש שבט, לפני כשלת אלפים ושלוש מאות שנה.

שבע"ה בר"ח שבט תשפ"ד, נזכה באמת לדבר הגדול הזה שהוא הכותרת של הפרשה, זה המשמעות של -

וְאָרָא אֶל-אַבְרָהָם אֶל-יִצְחָק וְאֶל-יַעֲקֹב בְּאֵל שַׁדַּי וַשְּׁמִי ה' לֹא נִודַעְתִּי לָהֶם (וארא ו', ג')

כלומר, את השבועה לאברהם, יצחק ויעקב כבר נתתי, ומה זה "לא נודעתי"? מבאר רש"י - איך ה' יתוודע בי? איך זה לא יהיה הודעה אלא התוודעות שלי שה' הוא אלקי ישראל? כאשר אקים את בריתי "והבאתי אתכם אל הארץ ונתתי אותה לך ולאבותיך", אז יתוודע שמי בך ובעולם. ואז יאמר העולם - היינו העולם כולו וגם כל החלקים שבי - "ברוך ה' אלקי ישראל מן העולם ועד העולם, וכולנו נענה אמן הללויה, בב"א.

וַיִּתְּנֶם בְּיַד-גֹּיִם וַיִּמְשְׁלוּ בָהֶם שְׁנָאֵיהֶם. וַיִּלְחָצוּם אוֹיְבֵיהֶם וַיִּכְנְעוּ תַּחַת יָדָם. פְּעָמָיִם רַבּוֹת יִצְיָלָם וְהָמָּה יִמְרוּ [לשון מרי, מרידה] בְּעֵצָתָם וַיִּמְכּוּ בְּעֹנֶם. וַיִּרְא בְּצַר לָהֶם בְּשִׁמְעוּ אֶת-רִנָּתָם. וַיִּזְכֹּר לָהֶם בְּרִיתוֹ וַיִּנָּחֵם כְּרַב חֲסִדָּיו. וַיִּתֵּן אוֹתָם לְרַחֲמָיִם לְפָנָי כָּל-שׁוֹבֵיהֶם. (שם, מ"א-מ"ו)

יש לי תחושה שהמזמור הזה מדבר על הדור שלנו. "ויזכור להם בריתו" - ברית הארץ כפי שבארנו. "ויתן להם לרחמים לפני כל שוביהם" - אני לא יודע איך להסביר את זה יותר ממה שהתרחש בעולם אחרי השואה. כל העולם התאחד, אירופה המרושעת, הנאצית, בשביל מטרה אחת. הרב סולוביצ'יק זצ"ל אמר פעם שאת האו"ם הקימו רק בשביל רגע אחד - ההכרזה על הקמת מדינת ישראל - ומאז זה סתם תופס נדל"ן יקר...

ומה צריך להיות הפסוק הבא? לכאורה התיאור עכשיו היה צריך להיות ביאת הגאולה. ואכן במזמור הבא יהיה כתוב -

הָדוּ ל-ה' כִּי-טוֹב כִּי לְעוֹלָם חֲסִדָּךְ. יֹאמְרוּ גְּאוּלַּי ה' אֲשֶׁר גָּאֲלָם מִיַּד-צָר. (שם ק"ז, א'-ב')

אומרים את המזמור הזה בפסח, ואף נוהגים לומר אותו ביום העצמאות,⁴ אבל לפני כן המזמור שלנו מסתיים דווקא במילים הבאות -

הוֹשִׁיעֵנו | ה' אֱלֹהֵינוּ וְקַבְּצֵנוּ מִן-הַגֹּיִם לְהוֹדוֹת לְשֵׁם קְדוֹשְׁךָ לְהִשְׁתַּבַּח בְּתִהְלִיתֶךָ. (שם מ"ז)

תשמעו איך הבנתי את זה היום - "הושיענו ה' אלוקינו" לא מהגלות, אלא תושיע אותנו מזה שאנחנו זכאים לבוא הנה כי הוא נתן אותנו לרחמים "לפני כל שוביהם". "הושיענו" מזה, כדי שנזכה להתקבץ פה רק כדי "להודות לשם קדשך, להשתבח בתהילתך". "הושיענו", רבש"ע, מכל הקונספציות. "ויזכור להם בריתו וירא בצר להם" - "הושיענו וקבצנו מן הגוים" לא רק כדי שנתקבץ, אלא בשביל הסיבה היחידה - שתפסיק את ה-"בכל דור ודור", זו שתביא את כל העולם לכלות לה'. בשביל להקים בית תפילה לכל העמים ולהודות לשם קדשך, להשתבח בתהילתך.

ואמר כל העם אמן הללויה

והסיום של המזמור -

בְּרוּךְ-ה' אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל מִן-הָעוֹלָם | וְעַד הָעוֹלָם וְאָמַר כָּל-הָעַם אָמֵן הַלְלוּיָהּ. (שם מ"ח)

שימו לב מה כתוב פה. זה סיום ספר רביעי של תהילים - כשאנחנו ניוושע, לא בגלל שהאו"ם אישר אלא אחרי שהוא

השיעור מוקדש לזכרת עם ישראל, יושבי הארץ וחוצת לה, להצלחת ושמירת חיילי צה"ל, להשבת החטופים מחרה בשלום, ולהשבת כל הנופלים לקבר ישראל

לע"נ כל הנופלים על קידוש ה' באירועי המלחמה ולע"נ אליהו בן ויזאן ז"ל, חנוך בת ליפא ז"ל, מרת שיינדל ב"ר צבי ע"ה ולהכביר

לרפואת כל הפצועים והחולים ובתוכם בנימין בן שושנה, עמרם בן איידה חיה, שרה בת קלרה, כרמל מרדכי בן טל שרה וליווג הנון ליעל רחל בת אריאל אסתר תחי'

להקדשת שיעורים נתיק לפנות בהודעת וואטסאפ לענטואל - 054-7500516

⁴ ומנהג החסידים לאומרו בכל יום שיש לפני תפילת מנחה.